AN ROINN OIDEACHAIS AGUS SCILEANNA

AN ARDTEISTIMÉIREACHT

GAEILGE

BONNLEIBHÉAL

SIOLLABAS NUASHONRAITHE NA hARDTEISTIMÉIREACHTA

LE hÉIFEACHT Ó 2010

1. ARDTEISTIMÉIREACHT/BONNLEIBHÉAL

1.1 Tá se i gceist sa siollabas seo:

(i) Freastal a dhéanamh ar shainriachtanais na scoláirí a roghnaigh cúrsa an Bhonnleibhéil sa Teastas Sóisearach nó a comhionann

(ii) Freastal a dhéanamh ar na scoláirí eile a roghnódh an leibhéal seo seachas leibhéal eile.

(iii) Go bhfaigheadh scoláirí an leibhéil seo léargas ar an gcultúr Gaelach.

(iv) Go gcuirfí béim bhreise ar ghabhchumas seachas ar ghinchumas

(v) Go ndíreofaí sa chúrsa seo ar riachtanais an scoláire i saol na hoibre.

1.2 An Siollabas

Ins an siollabas seo, tugtar aird faoi leith ar na riachtanais seo:

(a) go ndíreofaí ar a bhfuil sealbhaithe ag na scoláirí a leathnú, a dhoimhniú agus a bhuanú;

(b) go n-aithneofaí cúlraí agus cumais éagsúla na scoláirí;

(c) tuiscint agus meas don Ghaeilge a chothú i sochaí ilchultúrtha agus ilteangach;

(d) go dtabharfaí aitheantas sa teagasc do na scileanna seo; cluastuiscint, labhairt, léamhthuiscint agus scríobh.

2. AIDHMEANNA

Is iad seo thíos na haidhmeanna ginearálta a bhaineann le múineadh na Gaeilge ag an leibhéal seo:

(a) Deis a thabhairt do na scoláirí an Ghaeilge a fhoghlaim agus a shaibhriú de réir a n-acmhainne, sa tslí is go mbeidh siad ábalta páirt ghníomhach a ghlacadh i saol dátheangach.

(b) Cumas Gaeilge na scoláirí a fhorbairt i dtreo is go mbeidh gach scil teanga (éisteacht, labhairt, léamh, scríobh) acu de réir a n-acmhainne.

(c) Léargas a thabhairt do na scoláirí ar chultúr agus ar shaíocht Ghaelach na hÉireann agus deiseanna a chur ar fáil dóibh é seo a bhlaiseadh tríd an teanga, an ceol, an stair, an litríocht agus mar sin de.

(d) Féinmheas agus féinmhuinín na scoláirí a chothú trí thuiscint a thabhairt dóibh ar a bhféiniúlacht agus ar a n-oidhreacht chultúrtha.

(e) Go mbeadh mar thoradh ar mhúineadh na Gaeilge go gcothófaí dearcadh dearfach ar fhoghlaim teangacha agus ar chainteoirí teangacha eile mar aon le meas ar chultúir agus ar shaíochtaí eile.

(f) Taitneamh agus spreagadh a sholáthar do na scoláirí i gcomhthéacs na Gaeilge.

3. CUSPÓIRÍ MÚINTEOIREACHTA

A chur ar chumas na scoláirí na scileanna teanga - tuiscint, labhairt agus scríobh – a shealbhú mar atá sonraithe thíos. Tá téacsanna dílse (nuachtáin, irisí, blaganna idir ábhar clóite agus ar líne) i gceist le gach tagairt thíos. Meabhraítear go gcuimsíonn an téarma *téacsanna dílse* míreanna den teanga labhartha chomh maith céanna le téacsanna clóite.

3.1 Tuiscint

(i) Teanga Labhartha (Cluastuiscint)

- Go mbeidh na scoláirí in ann tuiscint a bhaint as treoracha, ceisteanna, eolas agus caint shimplí bunaithe ar ghnáthábhair aiceanta de réir na dTopaicí.

- Go mbeidh siad in ann tuiscint a bhaint as míreanna simplí nuachta agus tuairisce.

- Go mbeidh siad in ann tuiscint a bhaint as fógraí simplí.

(ii) Téacsanna Scríofa (Léamhthuiscint)

- Go dtuigfidh na scoláirí bunéirim téacsanna scríofa a bheidh ag teacht go dlúth lena gcuid taithí agus spéise agus a bheidh grádaithe dá réir (m.sh. ailt irise/nuachtáin; scéalta simplí; sleachta as drámaí; dánta/amhráin oiriúnacha).

- Go dtuigfidh siad na mórphointí ábhair i dtéacsanna foirmiúla a bhaineann le saol na hoibre m.sh. foirmeacha oifigiúla.

- Go dtuigfidh siad litreacha agus téacsanna a bhfuil teachtaireacht phearsanta iontu.

- Go mbeidh siad in ann tuscint a bhaint as fógraí agus comharthaí simplí Gaeilge ins na meáin chumarsáide.

Labhairt

Go mbeidh na scoláirí in ann páirt ghníomhach a ghlacadh i gcomhrá ar ábhar na dTopaicí.

Scríobh

Go mbeidh ar chumas scoláirí tascanna gearra scríbhneoireachta a chur i gcrích m.sh cuireadh, foirm, blag, scéal, ríomhphost, cuntas, nóta srl.

4. TOPAICÍ

LIOSTA NA dTOPAICÍ

1. An Scoláire Féin

- ainm, sloinne, aois
- an teaghlach
- an gnáthshaol laethúil sa teaghlach
- saol an chailín/saol an bhuachalla
- ilchultúrachas

2. Caitheamh Aimsire

- cúrsaí spóirt (cluichí)
- ceol/rince
- scannáin
- léitheoireacht
- cluichí ríomhaireachta
- suímh shóisialta idirlín
- teilifís, raidió srl

3. Ait Chónaithe

- teach/árasán
- na seomraí
- obair an tí
- an nuatheicneolaíocht sa teach
- an gairdín
- peataí
- cúraimí bhaill an teaghlaigh

4. Scoil

- ábhair
- múinteoirí
- timpeallacht na scoile
- imeachtaí
- rialacha agus éide
- acmhainní teicneolaíochta faisnéise agus cumarsáide
- amchlár
- laethanta saoire

5. An Ceantar Dúchais/Áitiúil

- suíomh
- saghas ceantair: ceantar tuaithe/baile tuaithe/bruachbhaile/cathair
- logainmneacha áitiúla
- an chomharsanacht agus na comharsana
- clubanna
- eaglaisí

6. Saol an Bhaile Mhóir

- seirbhísí
- tionscail
- siamsaíocht

7. Saol na Tuaithe

- seirbhísí
- feirmeoireacht
- barraí
- ainmhithe
- an dúlra - crainn/bláthanna/éin
- iascaireacht
- an fharraige
- siamsaíocht

8. Seirbhísí an Cheantair

- siopaí agus siopadóireacht
- ospidéil
- stáisiún na nGardaí
- oifig an phoist
- ionad pobail
- oifigí rialtais áitiúil
- leabharlanna
- bainc

9 Obair agus Saol na hOibre

- slite beatha agus ceirdeanna éagsúla
- obair pháirtaimseartha
- agallaimh
- obair dheonach
- obair phobail
- saol na hoibre
- taithí oibre
- airgead
- roghnú slí bheatha/ceirde
- fostaíocht/dífhostaíocht

10 Éadaí agus Faisean

- cineálacha éadaí
- éadaí faiseanta
- fógraíocht
- piarbhrú
- cúrsaí siopadóireachta
- siopadóireacht ar líne
- clár faisin teilifíse
- éide scoile
- faisin na bhfear/na mban

11. Ceol

- saghasanna éagsúla ceoil
- na huirlisí ceoil
- bannaí/grúpaí ceoil reatha – amhránaithe
- na cairteacha
- rianta ceoil
- podchraoladh
- liricí
- ceol agus amhráin thraidisiúnta.

12. Cúrsaí Sláinte

- bia agus deoch
- baill an choirp

- tinneas agus galair
- timpistí

13. Fadhbanna an Duine Óig

- andúileachas
- foréigean
- bochtanas
- bulaíocht ar líne agus eile
- féinmharú
- brú scrúduithe
- piarbhrú

14. Am agus Aimsir

- an t-am
- na séasúir
- príomhfhéilte na bliana
- réamhaisnéis na haimsire

15. Cúrsaí Taistil

- modhanna taistil (sean agus nua)
- carr, rothar, gluaisrothar, traein, bus, eitleán, spásárthach.
- ceadúnas tiomána
- treonna agus treoracha

16. Éire agus an Ghaeilge

- réigiúin agus daoine
- an Ghaeilge i dtimpeallacht an scoláire
- an Ghaeilge sa saol comhaimseartha (teilifís, raidió, nuachtáin, irisí, fógraíocht, teicneolaíocht faisnéise agus cumarsáide)
- an Ghaeltacht
- ionad na Gaeilge i gcultúr na hÉireann

17. Tíortha Eile

- teangacha
- nósanna
- taisteal agus saoire thar lear

- Éire san Eoraip
- na Gaeil thar lear
- imreoirí sacair

18. Ábhair eile a gcuireann an scoláire spéis iontu

Nóta 1: Ba chóir go ndéanfaí saothrú teoranta ar na topaicí go léir thuas sa ghabhchumas (cluastuiscint agus léamhthuiscint) agus saothrú ar leith sa ghinchumas ar na topaicí ina measc (nó ar ghnéithe díobh) a bhfuil baint acu le saol agus le réimsí spéise agus taithí na scoláirí.

Nóta 2: Is sna topaicí seo a leanas is mó a thagann gnéithe den chultúr Gaelach i gceist - 1, 2, 5, 11, 16, 17. Ní mór saothar speisialta a dhéanamh orthu san.

5. FEIDHMEANNA

5.1 Seo liosta de shamplaí feidhmeanna teanga ba chóir a úsáid.

5.2 Tá saoirse ag múinteoirí clár teagaisc a leagan amach a bheadh oiriúnach agus taitneamhach dá scoláirí féin.

5.3 Moltar do mhúinteoirí na feidhmeanna thíos a shaothrú ar mhodh comhtháite san éisteacht, sa teanga labhartha, sa léamh agus sa scríobh.

5.4 LIOSTA NA bhFEIDHMEANNA

F.1 Ag bualadh le daoine

1.1 gnáthbheannachtaí a thuiscint, a chur agus a fhreagairt
1.2 scaradh - slán a fhágáil
1.3 seoladh / seoladh ríomhphoist agus uimhir theileafóin/fóin póca a fháil/a thabhairt
1.4 daoine a chur in aithne
1.5 fiafraí faoi dhaoine eile
1.6 freagraí a thabhairt
1.7 buíochas a chur in iúl
1.8 cur síos a dhéanamh ar dhaoine
1.9 cur síos ar áit/cheantar
1.10 leithscéal a ghabháil
1.11 coinne a shocrú

F2 Ag lorg / ag tabhairt eolais

2.1 daoine/rudaí/áiteanna a aithint

2.2 cur síos a lorg/a dhéanamh

2.3 rogha a chur in iúl

2.4 a rá go bhfuil rud éigin ar eolas agat

2.5 a fháil amach an bhfuil duine/rud éigin ag teastáil

2.6 a fháil amach an cuimhin le duine rud éigin

2.7 míniú a lorg agus a thabhairt

F3. **<u>Ag cur tuairimí agus dearcadh in iúl</u>**

3.1 tuairimí a lorg agus a nochtadh

3.2 spéis/suim a nochtadh

3.3 aontú agus easaontú

3.4 mothúcháin a nochtadh

3.5 dúil a chur in iúl

F4. **<u>Ag áiteamh ar dhaoine rudaí a chur i gcrích</u>**

4.1 rudaí a iarraidh ar dhuine eile

4.2 iarraidh ar dhuine rud éigin a dhéanamh

4.3 cabhair/cúnamh/cuidiú a iarraidh

4.4 a fháil amach agus a chur in iúl go bhfuil tú ábalta/in ann rud éigin a dhéanamh

4.5 rabhadh a thabhairt

4.6 cead a iarraidh agus a thabhairt

F5. **<u>Ag leasú na cumarsáide</u>**

5.1 easpa tuisceana a chur in iúl

5.2 ag iarraidh ar dhuine rud a athrá

5.3 rudaí a shoiléiriú

5.4 ag iarraidh ar dhuine focal a litriú

F1. SPRIOCANNA	SAMPLAÍ
1.1 gnáthbheannachtaí a thuiscint a chur agus a fhreagairt	Dia duit/daoibh Dia is Muire duit/daoibh Tá fáilte romhat/romhaibh.srl
1.2 scaradh slán a fhágáil	Slán leat/libh/agat/agaibh Slán go fóill Oíche mhaith (agat/agaibh)
1.3 seoladh/ seoladh ríomhphoist a fháil/a thabhairt uimhir theileafóin/fóin póca a fháil/a thabhairt	Cá bhfuil tú i do chónaí? Cá bhfuil cónaí ort? srl. Cén uimhir theileafóin atá agat? Cad é d'uimhir fóin póca?
1.4 daoine a chur in aithne	A Shinéad, seo í Aoife Is mise Darach. Cé thusa? Ar bhuail tú le Clár cheana?
1.5 fiafraí faoi dhaoine eile	Conas tá Sorcha? Cén chaoi a bhfuil tú? Goidé mar atá do mháthair? Cá bhfuil Brian? Ar chuala/chluin tú faoi…...?
1.6 freagraí a thabhairt ar F1.5	Tá sé/sí tinn/breoite Tá sí ag ceolchoirm Tá mé go maith srl
1.7 buíochas a chur in iúl	Go raibh maith agat Táim buíoch díot
1.8 cur síos a dhéanamh ar dhaoine	Táim sé bliana déag d'aois Tá sí ard, tanaí …
1.9 cur síos ar an áit/gceantar	Áit mhór is ea é Tá dhá mhonarcha ann Tá sé suite cois trá Eastát mór is ea é srl.
1.10 leithscéal a ghabháil	Pardún/Mo phardún Gabh/aigí mo leithscéal Tá brón/cathú/aiféala orm srl.
1.11	

coinne a shocrú	Cathain/Cén uair/Cén t-am a bheidh tú saor? Ar mhaith leat dul amach liom? Buail liom ag ………srl.

NÓTA Tá F1 thuas ag freagairt go scaoilte do na **topaicí** seo a leanas

T1. an scoláire féin, ainm, sloinne, aois

an teaghlach,

saol an scoláire

T3. áit chónaithe

T5. an ceantar dúchais/áitiúil

F2. SPRIOCANNA	SAMPLAÍ
2.1 daoine/rudaí/áiteanna a aithint	Is sráidbhaile é Is racghrúpa é …… Seo/Sin é ……… An é/í sin ….? Beidh an dlúthdhiosca seo agam Banaltra is ea í/atá inti Traolach a thugtar air …. is ainm dó srl
2.2 cur síos a dhéanamh/a lorg	Tá Sinéad cliste Amhránaí iontach is ea Cheryl/í Is imreoir maith é Liam An/Is/Ní meicneoir í An/Is/Ní tiománaí é Tá mé buartha Tá an jab críochnaithe
2.3 rogha a chur in iúl	Is fearr liom Westlife ná JLS Tá sé sin níos fearr Tá an rian ceoil sin níos fearr ná an rian eile B'fhearr liom srl.
2.4 a rá go bhfuil rud éigin ar eolas agat/agam	Tá/Níl a fhios agat Níl a fhios agam Níor chuala mé faic/tada Puinn faoi …..srl.
2.5 a fháil amach an bhfuil duine/ rud éigin ag teastáil a chur in iúl go/nach bhfuil	Ar mhaith leat an ……? An mbeidh deoch agat? Ba mhaith liom ….. Tá airgead (ag teastáil) uaim Cad atá uait? Ba mhaith liom labhairt le Clíodhna Tabhair dom é sin más é do thoil é. srl.
2.6 a fháil amach an cuimhin leat rud/duine éigin agus a chur in iúl gur/nach cuimhin leat	An cuimhin leat é/í Ní cuimhin liom an oíche sin
2.7 míniú a lorg agus a thabhairt	Cén fáth/Cad chuige/Cad ina thaobh? Bhí a fhios agam Conas/Cén chaoi/dóigh a (r) tharla sé Cad é/Céard/Cad a tharla duit? srl.

F3. SPRIOCANNA | SAMPLAÍ

SPRIOCANNA	SAMPLAÍ
3.1 tuairim a lorg agus a nochtadh	Céard/Cad a cheapann/mheasann tú? Sílim/Ceapaim/Is dóigh liom Is é mo bharúil Tá sé sin go maith Is maith liom ….
3.2 spéis/suim a nochtadh	Tá spéis agam i rac-cheol Tá suim agaim i spórt Is maith liom Tá an obair spéisiúil srl.
3.3 aontú agus easaontú	Is ea/Ní hea Tá sé sin go maith Aontaím leat/ní aontaím leat Tá/Níl sé fíor/ ceart go leor Táim/Nílim sásta srl
3.4 mothúcháin a nochtadh	Tá brón/fearg/áthas orm Tá/Níl mé sásta Tá mé cráite/feargach srl
3.5 dúil a chur in iúl	Is mian liom Ba mhaith liom Tá caife uaim

F4. SPRIOCANNA / SAMPLAÍ

SPRIOCANNA	SAMPLAÍ
4.1 rudaí a iarraidh	Ar mhaith leat cabhrú liom? Tabhair dom ……. más é do thoil é Ba mhaith liom
4.2 iarraidh ar dhuine eile rud éigin a dhéanamh	Ná bí déanach Bí ann ag a hocht Tar go luath Goitse! Buail liom ag an dioscó srl.
4.3 cabhair/cuidiú/cúnamh a iarraidh	An féidir leat cabhrú liom? Ar mhaith leat cuidiú le Dara? Táim i dtrioblóid/bponc! srl.
4.4 a fháil amach agus a chur in iúl go bhfuil tú abálta/in ann rud éigin a dhéanamh/a chur i gcrích	Is/Ní féidir liom é sin a dhéanamh Tig liom Tá mé ábalta/in ann Beidh sé déanta agam srl.
4.5 rabhadh a thabhairt	Bí cúramach Ná déan é sin (arís) Tabhair aire! srl.
4.6 cead a iarraidh/a thabhairt	An bhfuil cead agam? An bhfuil sé ceart go leor

F5.	**SPRIOCANNA**	**SAMPLAÍ**
	5.1 easpa tuisceana a chur in iúl	Ní thuigim é sin Cad/Céard a dúirt tú? Tá brón orm ach ní thuigim….srl.
	5.2 ag iarraidh ar dhuine rud a athrá	Arís? Cad é sin arís? Cad/Céard a dúirt tú? Tá brón orm ach ní thuigim …..srl.
	5.3 rudaí a shoiléiriú	Cad is brí le ….. Cad/Céard a chiallaíonn …....
	5.4 ag iarraidh focal a litriú	Litrigh …..más é do thoil é. An féidir leat ……a litriú dom srl.

Gaeilge: An Ardteistiméireacht

Bonnleibhéal

An Córas Measúnachta

Tá an córas measúnachta thíos bunaithe ar na cuspóirí múinteoireachta agus ar na haidhmeanna uile a ghabhann leis an siollabas seo. Tugtar aitheantas sa chóras seo do na scileanna teanga go léir (idir scileanna ginchumais agus scileanna gabhchumais). Maidir le riar na marcanna atá le bronnadh ar na gnéithe éagsúla sin i scrúdú na hArdteistiméireachta, tá aird tugtha ar na hathruithe a fógraíodh le hImlitir 0042/07.

Nóta: Is é 600 marc an t-iomlán don scrúdú

1. Beidh páipéar scríofa amháin ann don leibhéal seo.

2. Mairfidh an páipéar dhá uair a chloig* (an 30 nóiméad don scrúdú cluastuisceana san áireamh)

An Bhéaltriail: 240 marc = 40%

Labhairt na Gaeilge

Déanfar tástáil ar chumas labhartha agus cumarsáide an scoláire trí mheán na Gaeilge.

An Páipéar Scríofa: 360 marc = 60%

Cluastuiscint (120 marc) **+ Ceapadóireacht** (90 marc) + **Léamhthuiscint** (150 marc)

Scrúdófar cluastuiscint, ceapadóireacht agus léamhthuiscint sa pháipéar seo.

* **Cuirfear 20 nóiméad breise leis an am do na scrúduithe seo** mar chuid den tionscnamh a tugadh isteach do líon áirithe ábhar i 2000 de bhun Tuarascála an Ghrúpa Saineolaithe faoi Scrúduithe Teastais i dtaca leis na socruithe do mheasúnú iarrthóirí a bhfuil riachtanais speisialta acu. Léireofar an 20 nóiméad breise ar na hamchláir scrúduithe a eisíonn Coimisiún na Scrúduithe Stáit.